

**В.С. ЗЕЛЕНЕЦКИЙ, Н.В. КУРКИН ОБЕСПЕЧЕНИЕ БЕЗОПАСНОСТИ СУБЪЕКТОВ
УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА. ХАРЬКОВ: КРИМАРТ, 2000 г., 404с.**

Актуальність цієї монографії відчуваєш одразу, тільки розкривши обкладинку: на тлі щита – емблеми правоохоронних органів – надруковані святі слова: «Пам'яті тих, хто віддав своє життя боротьбі зі злочинністю, присвячується». Видання такої книги є надзвичайно своєчасним і вкрай необхідним як для фахівців наук кримінального циклу, так і для працівників правоохоронних органів і суддів, які, з одного боку, зобов'язані забезпечувати безпеку суб'єктів, що беруть участь у кримінальному судочинстві, а з іншого – самі є суб'єктами, щодо яких застосовуються такі заходи. До того ж є ще третя зацікавлена у цьому дослідженні сторона: правоохоронці-співробітники органів внутрішніх справ і служби безпеки, на яких покладено обов'язок забезпечити безпеку суб'єктів кримінального судочинства. Тому беззаперечно слід погодитись із думкою авторів про те, що оскільки в інформаційному фонді країни відсутні необхідні для успішного вирішення таких задач наукові дані, то виникає соціально обумовлена необхідність здійснити наукове дослідження усього комплексу названої проблеми. Слід відзначити, що автори блискуче вирішили це завдання і ми тепер маємо перше не тільки в Україні, але й серед країн СНД цілісне монографічне дослідження усієї різноманітності актуальних проблем забезпечення безпеки суб'єктів кримінального процесу, в якому, по-перше, висвітлені теоретичні засади її забезпечення і, по-друге, розроблені методичні правила і тактичні прийоми реалізації різних заходів безпеки, визначені підстави і процесуальний порядок прийняття рішень як про їх застосування, так і про припинення цієї діяльності. До того ж матеріали цієї роботи не тільки можуть, а й повинні використовуватись в процесі навчання студентів юридичних вузів і курсантів навчальних закладів МВС України, слухачів інших спеціальних навчальних закладів і системи підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів.

У рецензованій роботі із логічною послідовністю від загального до окремого визначені поняття суб'єктів кримінального процесу, по відношенню до яких застосовуються заходи безпеки, подана їх класифікація; поняття самої безпеки та її забезпечення таким суб'єктам, об'єкт і предмет захисту при забезпеченні цього виду безпеки; розглянуті поняття і характеристика заходів забезпечення безпеки та органів, які приймають рішення про їх застосування і органів, які здійснюють безпеку, методичні і тактичні засади, а також гарантії реалізації заходів забезпечення безпеки. Навіть тільки із наведеного переліку питань, які досліджені В.С. Зеленецьким і Н.В. Куркіним, видно, наскільки глибокими і змістовними є визначені ними кола проблем, пов'язаних із застосуванням Законів України, що регулюють підстави і порядок застосування заходів безпеки у кримінальному судочинстві.

Розглядаючи питання про визначення поняття і переліку суб'єктів, щодо яких застосовуються заходи безпеки, автори цілком слушно поділяють їх на основні – тобто, ті, що безпосередньо беруть участь у кримінальному

процесі або є штатними працівниками судових і правоохоронних органів – і додаткові – близькі родичі зазначених осіб. Така класифікація є підставою до обґрунтованого висновку щодо продовження застосування заходів безпеки відносно близького родича, який знаходиться під охороною, навіть тоді, коли за певних обставин відпала необхідність застосування таких заходів щодо основного суб'єкта. У книзі наведено важливий як для теорії, так і для практики висновок щодо так званих дефінітивних (від латинської *definitio* – дефініція) норм, тобто норм, у яких сам законодавець формулює відповідне поняття явища, яке регулюється законодавчим актом. Оскільки у статті 1 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які приймають участь у кримінальному судочинстві» визначено поняття «забезпечення безпеки», то з моменту вступу цього Закону в дію поняття забезпечення безпеки осіб, які приймають участь у кримінальному судочинстві, усюди, як цілком слушно вважають автори монографії, повинно бути саме таким, як це сформульовано в Законі. Інше розуміння цього поняття буде незаконним і, відповідно, неприйнятним для практичного застосування. Такий підхід безумовно повинен застосовуватись і щодо інших законодавчих актів, які мають дефінітивні норми.

Заслугує на схвалення як методологія дослідження сутності об'єкта і предмета захисту при забезпеченні безпеки суб'єктів кримінального судочинства, так і визначення сутності і змісту цих важливих для здійснення захисту осіб понять.

У рецензованій монографії детально розглянуті питання, пов'язані із визначенням поняття і видів заходів безпеки, обґрунтовано їх поділ на загальні і спеціальні, зроблено вірний висновок про обов'язкову їх відповідальність вимогам законності, обґрунтованості застосування, конкретності і т.п. Наведено глибоку характеристику кожного заходу безпеки із посиланням як на законодавчі акти, так і на спеціальні нормативні акти відомств, які здійснюють ці заходи. Цінним надбанням книги є й те, що відносно кожного заходу наведено правові підстави і порядок обрання саме того, який відповідає цілям забезпечення безпеки в конкретній ситуації.

Автори глибоко і послідовно дослідили питання щодо визначення характеристики і повноважень кожної посадової особи, яка вирішує питання про застосування заходів безпеки, процесуальний порядок прийняття такого рішення, повноваження і правові підстави діяльності осіб, які такі заходи здійснюють. Про наукову глибину і практичну значущість рецензованої монографії свідчить і детальна розробка авторами питань методики і тактики реалізації заходів забезпечення безпеки суб'єктів кримінального судочинства. У цьому розділі поряд із актуальними науковими висновками щодо визначення цих понять наведені вкрай необхідні для практики рекомендації щодо вибору прийомів застосування заходів безпеки та їх планування, характеристика факторів, що обумовлюють їх ефективність в залежності від об'єктивних і суб'єктивних факторів.

Окремий розділ присвячено визначенню поняття і видів гарантій забезпечення безпеки суб'єктів кримінального процесу, які автори переконливо поділяють на правові і неправові за змістом способу їх дії. Логічними

і корисними є підсумкові положення, де стисло, але достатньо змістовно викладені основні результати дослідження.

У книзі наведено багатий статистичний і фактичний матеріали, які дочечно ілюструють як наукові висновки авторів, так і їх рекомендації, необхідні для практичних працівників. У додатках наведено вичерпний перелік нормативних актів, які були прийняті на момент видання книги, починаючи із законів України із досліджуваного питання і закінчуючи відомчими нормативними актами і матеріалами юридичної практики, найважливіші з яких надруковані у додатку. Завдяки цьому монографія В.С.Зеленецького і Н.В.Куркіна набула ще й цінності як бібліографічний довідник з питань забезпечення безпеки осіб, що приймають участь в кримінальному судочинстві.

Книга вкрай необхідна і стане у пригоді науковцям-працівникам, викладачам, студентам, курсантам і слухачам навчальних закладів юридичного і правоохоронного спрямування і, безумовно, співробітникам органів дізнання, слідчим, прокурорам і суддям, а також правоохоронцям тих підрозділів, на які покладено застосування заходів безпеки.

О.М. Бандурка, д-р юрид. наук, професор

**КОЛЕКТИВНІ ВІДНОСИНИ У СФЕРІ ПРАЦІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.
МОНОГРАФІЯ. – ОДЕСА: ЮРИД. ЛІТЕРАТУРА. – 2001. 328с.**

Реформування трудового законодавства, підготовка основного законодавчого акта – Трудового кодексу України, потребує розробки концепції розвитку як індивідуальних, так і колективних трудових відносин у ринкових умовах. Однією з нових наукових праць, в якій досліджуються теоретико-правові проблеми розвитку колективних трудових правовідносин, і є монографія Г.І. Чанишевої «Колективні відносини в сфері праці: теоретико-правовий аспект».

У монографії досліджено поняття та особливості колективних трудових правовідносин, що дало змогу авторові визначити колективні трудові правовідносини як врегульовані нормами трудового права суспільні відносини, які виникають у процесі реалізації їхніми суб'єктами колективних трудових права відповідно до чинного законодавства. На базі проведеного дослідження автором виділені такі види колективних трудових правовідносин: з участі працівників в управлінні підприємствами (установами, організаціями); з участі трудових колективів у встановленні й зміні умов праці; з ведення колективних переговорів, укладення, зміні та виконання колективних договорів і угод; із діяльності професійних спілок, інших представницьких організацій працівників та організацій роботодавців у соціально-трудовій сфері; із вирішення колективних трудових спорів (с.316–317). І хоча дана класифікація не є безспірною, оскільки в основу виділення видів колективних трудових правовідносин, на наш погляд, покладені неоднопорядкові критерії, вона, безперечно, сприятиме подальшим науковим дослідженням з цього питання.

Важливе місце в роботі відводиться аналізу правового статусу таких суб'єктів колективних трудових правовідносин, як профспілки та організації роботодавців. Слід зазначити, що це перша монографічна робота, в якій